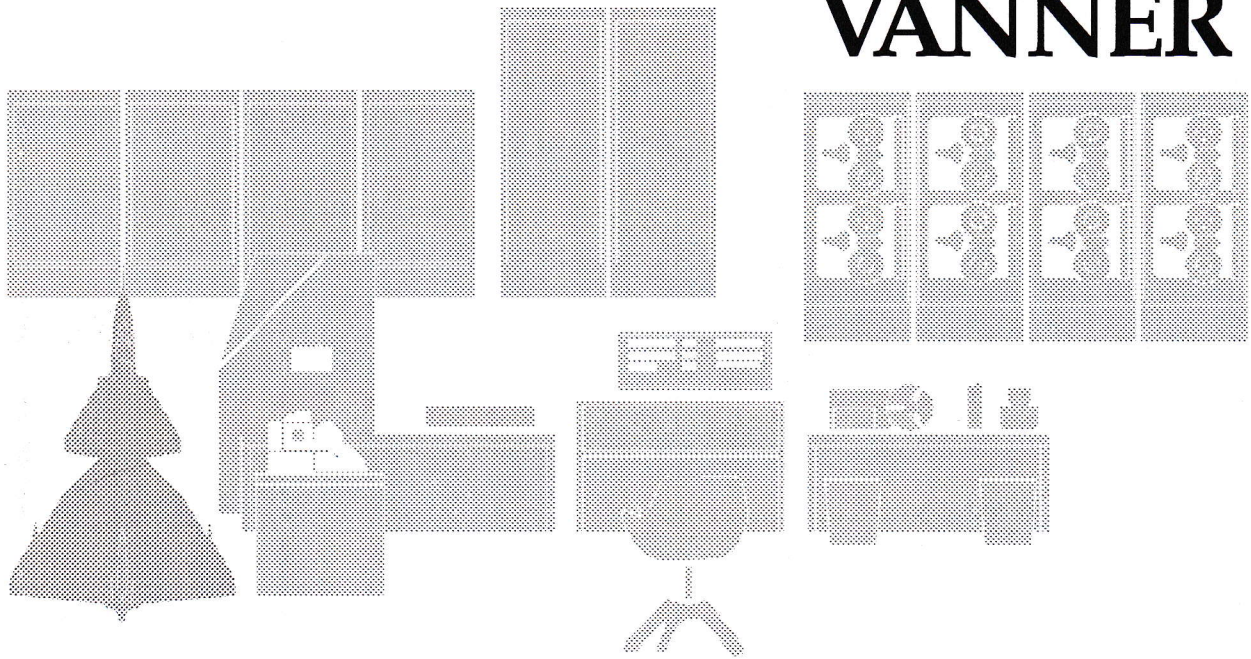

DATASAAB_s VÄNNER

Medlemsblad för föreningen datasaabs vänner

Datasaabs Vänner är en ideell förening med syfte att på ett allmännyttigt sätt främja undervisning, utbildning och vetenskaplig teknikhistorisk forskning inom datateknikens område från 1950-talet och framåt, speciellt med tonvikt på Linköpingsregionen och företaget Datasaab samt dess föregångare och efterföljare.

Ansvarig utgivare: Lennart Pettersson

Redaktör: Owe Holmberg

Adress: Scopex Consulting AB, Box 30, 590 62 Lingham

Telefon/Fax: 013-70546

E-mail: owe.holmberg@scopex.se

Nr 3, september 1997

Från redaktionen

Så var det åter dags för ett nytt medlemsblad, nr 3 detta år 1997, ett år som slagit alla rekord när det gäller sol och värme. Våra kära läsare har tyvärr inte orkat producera några mängder av förslag till inslag i vår "tidning" – är det kanske hettan vi får skylla på? Redaktionen får alltså ett tämligen lätt arbete, även denna gång, dock ser jag detta med tveksam lättnad. Vi vill ju gärna se att vår förening hålls levande och en aktiv tidskrift är en del av detta. I den händelse någon läsare missade vårt upprop i det förra numret så kommer en uppreppning här.

"Huruvida detta media kommer att bjuda på intressant läsning beror mycket på de bidrag som kommer in till redaktionen". Som sagt, E-posta gärna till mig, helst i Word for Windows format, det är det säkraste sättet. Vi avser att blanda diverse fakta-information från de olika sektionerna med roande inslag från

övriga bidragsgivare – även "icke Datasaabare" är välkomna. Alla idéer emotses med intresse – något om vad "gamla" Datasaabare gör idag, synpunkter på "modern dataergonomi", har IT "sprungit ifrån" den något äldre generationen, surferfarenheter på Internet eller helt enkelt minnen och upplevelser från Datasaabtiden.

I detta nummer kommer åtminstone ett inlägg, om ergonomi, från vännen Viggo, lite reklam för vårt bildspel från IT-dygnet samt en del annat smått och gott. Avslutningsvis, bästa läsare, tota ihop något kul och intressant i Din dator och skicka över det till redaktionen så vi kan få till ett lite extra fylligt julnummer.

Owe Holmberg

[e-post: owe.holmberg@scopex.se]

50 kronor

per år kostar fortfarande ett medlemskap i Datasabbs Vänner. För det får Du möjlighet att

- levandegöra svensk datahistoria,
- delta i kamratlig samvaro inom föreningen,
- återknyta bekantskapen med Datasaab-vänner,
- utveckla Ditt eget datorintresse tillsammans med likasinnade inom föreningen,
- köpa bokserien om Datasaab till mycket överkomliga priser.

Föreningen baserar sin verksamhet helt på ideellt arbete, och medlemsavgiften går oavkortad till finansieringen av medlemsbladet och ett minimum av administration. Det ekonomiskt tunga bokprojektet är självfinansierande genom försäljningsintäkter och sponsorbidrag.

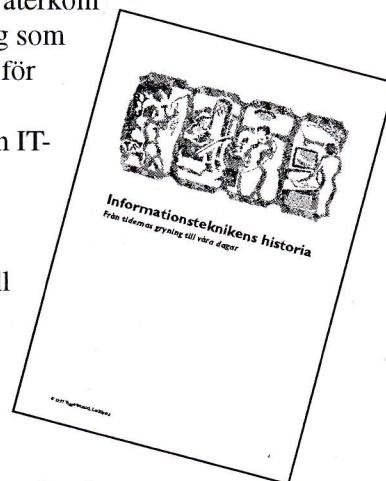
Du som inte lyckades inrymma den tidigare utsända postgiroblanketten, med den blygsamma avgiften, i dina försommarbetalningar – gör ett nytt försök nu före hösten. Beställer Du några böcker också så har Du minskat presentproblemet inför julen.

Informationsteknikens historia

Det bild- och rollspel som framfördes av Datasabbs Vänner vid IT-dygnet i april återkom i augusti, denna gång som ett uppskattat inslag för lärare som samlats i Ånestadskolan för en IT-dag.

Spelet finns även som kompendium till ett pris av 150 kronor, eller i form av disketter för visning i dator för 300 kronor.

Kontakta Viggo Wentzel, tel. 013-131060, e-post viggo@algonet.se.

Information från Seniorsektionen

Två aktiviteter är hittills planerade för hösten. Tisdagen den **14 oktober kl 19.00** träffs vi åter på **Gastro** för ett trevligt samkväm med ypperligt tillfälle för skrönor från hågade.

Alla seniorer är sedan välkomna till ett studiebesök på NAF den **27 oktober kl 14.00**. Håkan Segerborg,

NAF's koncernchef ställer upp och berättar om verksamheten.

Miss inte dessa tillfällen! Anmäl till Bertil Gustafsson, tel 013-101074, senast den 7/10.

Information från Boksektionen

Vi närmar oss nu slutspurt på arbetet med den fjärde Datasaaboken TEMA D22/D23. Så gott som alla bidrag har nu inkommit så vi kan nu börja redigeringsarbetet. De inkomna alsterna gör att vi kan lova en mycket intressant och spännande bok. Conny Johansson i boksektionen har presenterat en skiss på innehållet i Datasaabok nr 5. Den titel som föreslagits är TEMA GUDAR och då kan ni säkert gissa vad den handlar om.

D22/D23 blev ju en väsentligt mycket mera mångsidig produkt än D21. Vi fick förutom vanlig binär aritmetik såväl inbyggd flytande räkning som decimal teckenaritmetik. Skivminnen och datakommunikation dök nu också upp för första gången. Programvaran

blev nu mera omfattande med operativsystem och översättare för de programspråk som krävdes på den tiden. Allt detta kan ni läsa om i boken.

I boken får vi också flera redogörelser för marknadsföringsansträngningarna och kampen mot marknadsledaren IBM. Några kunder har också kommit till tals och delar ut såväl ris som ros. Vi räknar med att boken föreligger från trycket i början av december. Sprid den till släkt och vänner. Därigenom har vi också befriat er från ett julklapps-bekymmer.

Sven Yngwell

Datasaabs historiska arkiv (från Sune Sjölund)

Efter det att Datasaab upphörde som företag förpackades ett urval av dess tidiga dokument i arkivkartonger som registrerades och överfördes till Landsarkivet i Vadstena.

Antalet poster är för närvarande 542 st. omfattande 1811 arkivkartonger och ett mindre antal böcker och samlingspärmar. Inom varje post ryms ett antal arkiv-

kartonger. Största antalet kartonger på en av posterna är 63 st. (Systemavdelningen). De två första siffrorna i ett postnummer (löpnummer) anger året då dokumentationen började utgivas. Sedan följer ett löpande tresiffrigt nummer per post samma år. Kartongerna är numrerade inom posten. Exempel på arkivlista enligt nedan.

Löpnummer	Titel	Omfattning	Reg	Förvaring
49001	Arkiv LNC 1949-63 Tekn. Beräkningar	K11	J	P 01 A
49002	Datasaabs arkivregister 1949-87	K06	J	S
50001	Korrespondens G. Lindström 1950-74	K15	J	P 01 B
53001	VIPS (Vi på SAAB) personaltidn 53-78	K07	N	P 01 C
56001	Bandspelardata 1956-58	K01	N	P 01 C
56002	Matematikmaskinteori	K01	N	P 01 C

Bättre information kan erhållas ur kartongen med arkivnr. 9101 som innehåller "Beskrivning och regler för 'Datasaabs historiska arkiv' under upplägg 5 samt "Översiktsregister" för arkivet under upplägg 6.

För att nå Datasaabarkivet ska man först uppsöka landsarkivarie Sven Malmberg (eller Heléne Gunnarson) som har expedition i anslutning till forskarsalen på Vadstena slott. På denna exp. finns arkivkartongernas innehållsregister kopierade och samlade samt märkta med samma nummer som

tillhörande kartong. Malmberg har också arkivets översiktsregister.

Malmberg har också nycklarna till arkivet. Han eller vaktmästaren följer med och läser upp arkivet som ligger i en lokal i staden utanför slottet.

Landsarkivet har kontorstid:

Vardagar 8.00 - 15-30,
Tisdagar 18.00 - 21-00,
Lördagar 8.00 - 12.00,
Telefon: 0143-13030

Datasaabs historia från Stockholms horisont

Veteranklubben Alfa med rötter i Standard Radio, Stansaab och Datasaab har gett ut en skrift med titeln "Fyrtio år av den svenska datahistorien". I tre uppsatser skildras utvecklingen i det ursprungligen ITT-ägda Standard Radio från andra världskriget och fram till våra dagar. Författare är Kjell Mellberg, Gunnar Wedell och Bo Lindestam.

Ett citat ur förordet:

"Den svenska datahistorien är ganska lik en skärgård med många öar, men med mycket få broar. Samma typ av struktur kan man finna i de flesta länder. Det intressanta är att varje grupp av öinnevånare anser att sin del av historien är den mest banbrytande och betydelsefulla för framtiden. Men det är helt klart att stor tankemöda har lagts ner på att finna lösningar på problem, som man tidigare inte löst i brist på tillräcklig datorkapacitet. Så var det på 1950-talet, så är det fortfarande nu på 1990-talet."

Skriften kostar 60 kronor + porto och säljs genom Veteranklubben Alfa, postgiro 4326712-9.

Ansvarig utgivare är Einar Estréus, Höjdvägen 3, 184 42 Åkersberga.

Språket i datorernas värld

I förra numret tog redaktören upp begreppet modern dataergonomi och inbjöd till debatt. Ett välkommet initiativ tycker jag. Jag kom att tänka på detta då jag studerade Magnus Johanssons doktorsavhandling, "Smart, Fast and Beautiful" som han försvarade nu i september. Magnus är humanist och språklärare och arbetar med tesen att det språk som används för att beskriva ny teknik i hög grad påverkar människors föreställningar om och attityder till denna teknik. Han har hämtat sina exempel från datorvärlden i ett 50-årigt perspektiv, där för övrigt Datasaab figurerar i form av den beryktade CFU-upphandlingen.

För att återvända till ergonomibegreppet, vad är det som avskräcker s.k. vanliga, till åren komna människor att pröva på användning av en hemdator? Ingen undgår ju att på ett eller annat sätt komma i kontakt med datorvärlden (de förb. burkarna klarar ju inte ens datum vid sekelskiftet!). Man lär sig kanske en eller annan speciell tillämpning i jobbet, ungarna tjarar att dom behöver en egen dator och inte duger det med fjolårets modell heller. Den fula burken står där och tar plats, och så strålar den också säger dom, och jag kan med bästa vilja i världen inte säga att jag strålar tillbaks...

Men låt oss i alla fall anta att herr eller fru Svensson har kvar rester av barnaårens nyfikenhet och aptit på det okända och innerst inne skulle vilja pröva på att använda datorn. Elektronisk post t.ex. nu när sonen jobbar i Uzbekistan och telefonräkningarna blir skyhöga. Vad är det som hindrar dem? Till stor del dålig ergonomi i två avseenden:

- Obegripligt språk
- Instabila system

Låt oss titta lite närmare på detta:

Datorspråket skapades till stor del på den tid då datorer kostade miljoner och betjänades av överstepräster i vita rockar. När sedan persondatorn kom och senare Internet, ställdes miljoner Svenssons inför ett Babels torn av obegripligheter. Han eller hon kanske lär sig en del ord, men innebörden förblir diffus eller helt feltolkad. Det här beror naturligtvis på att datorspråket saknar förankring i Svenssons språkliga värld. Det fanns ju inte på den tid i Svenssons barnår då språket utvecklades och tog form. Hårddisk t.ex. För Svensson betyder det någonting som man måste ta itu med då middagsdisken stått lite för länge. För datorn betyder det en snurrande skiva som kan lagra 2 gigabytes. Vad f-n är gigabyte??

Alltså: Fram för bättre *språkergonomi* genom att datorbegreppen förklaras i termer hämtade från Svenssons språkliga referensvärld.

Instabila system råkar vi alla ut för av och till, och då ställs krav på Svenssons att dom känner till lite om systemen för att kunna bedöma situationen. T.ex. när kroppen krånglar och man skall prata med läkaren. Så är det också i datorernas värld. Datorer är dessutom instabilare än det mesta p.g.a. att en version aldrig hinner bli "avlusad" innan det är dags för nästa. Inte blir det bättre av att Bill Gates och hans anhang envisas med att skriva helt obegripliga felmeddelanden. Som om doktorn skulle envisas med att bara prata latin.

Alltså: Fram för bättre *systemergonomi* genom att lära sig det enklaste om hur datorn fungerar (på ett begripligt språk förstås!). T.ex. hur man laddar in program, hur man säkerhetslagrar, hur man flyttar filer (förlåt! Vad är filer? Finns det lättfil?).

Jag slutar med en fråga: Finns det lärare, läroböcker, kurser med en genomtänkt språkergonomi och systemergonomi? Var finns en datorkurs för Svenssons över 65 som ger en riktig Aha-upplevelse?

Viggo Wentzel

Magnus Johanssons avhandling finns på Universitetet i Linköping, Tema-institutionen. ISBN: 91-7219-000-0